

नेपाल सरकारको

राजस्व शीर्षकहरूको वर्गीकरणको सिद्धान्त तथा प्रचलित वर्गीकरण

१.१ आय वर्गीकरणको सिद्धान्त :

सरकारी आयलाई प्रथम तहको वर्गीकरण निम्नानुसार गरिएको छ :

(क) चालू राजस्व

(ख) पूँजीगत राजस्व

(ग) सावाँ फिर्ता ।

१.२ चालू राजस्वलाई आयको प्रकृतिको दृष्टिकोणबाट कर र गैरकरमा छुट्याइएको छ । प्रत्यक्ष रूपमा कुनै सेवा वा वस्तु प्रदान नगरी कानून बमोजिम नागरिकहरूबाट असुल गरिने रकम कर राजस्वमा पर्दछ । अर्थात्, कर राजस्वको कारोवारमा “विनिमय” को अवस्था रहदैन ।

अर्कोतिर गैरकर राजस्वको रकमसँग कुनै किसिमको “विनिमय” भएको हुन्छ । कुनै सेवा वा वस्तु वा अधिकार वा लाभ प्रदान गरे वापत वा कुनै किसिमले उन्मुक्ति प्रदान गरे वापत लिइने शुल्क वा दस्तूरहरू गैरकर राजस्वमा पर्दछन् ।

१.३ कर राजस्व सम्पूर्णतः “चालू” प्रकृतिको हुन्छ । गैरकर राजस्वमा चालू र पूँजीगत दुवै हुन सक्दछ । यदि सेवा वा कारोवारीय वस्तुहरू प्रदान गरे वापत वा कुनै अधिकार, वा लाभ वा उन्मुक्ति प्रदान गरे वापत शुल्क वा दस्तूर लिइएको हो भने त्यो चालू राजस्वमा पर्दछ । हालको राजस्व वर्गीकरणका १.१.०१.०० देखि १.१.१२.०० सम्मका शीर्षकहरू चालू राजस्वका लागि छुट्याइएको छ जसमध्ये हाल १.१.०१.०० देखि १.१.१२.०० सम्मका शीर्षकहरूमध्ये १.१.१०.२० को रकम र १.१.११.०० को रकम घटाई बाँकी हुने राजस्व चालू राजस्व हो ।

१.४ सरकारी उपयोगका सम्पत्ति/सामानहरू विक्री गरिएमा त्यसको निःसर्ग गर्दाको वखतको किताबी मूल्य सम्मको रकम पूँजीगत राजस्व हुन्छ । सरकारले कुनै निकाय का सार्वजनिक संस्थानमा गरेको शेयर लगानीको रकम फिर्ता प्राप्त गरेमा वा शेयर विक्री गरेमा त्यो पूँजीगत राजस्व हुन्छ । हालको राजस्व वर्गीकरणको संकेत १.१.१०.२० अन्तर्गतको राजस्व पूँजीगत राजस्व हो ।

१.५ सरकारले कुनै निकाय वा सार्वजनिक संस्थानलाई लगानी गरेको ऋणको सावाँ फिर्ता रकम पूँजीगत प्रकृतिको भए पनि यसलाई अलगगै वर्गीकरण गरिएको छ । हालको राजस्व वर्गीकरणको संकेत १.१.११.०० अन्तर्गत प्राप्त हुने रकम सावाँ फिर्ता राजस्व हो ।

१.६ राजस्व शीर्षक वर्गीकरणको मुख्य आधार अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोसको Government Finance Statistics Manual हुनेछ । सोको साथै विभिन्न देशको सरकारी राजस्व वर्गीकरणलाई पनि आधार बनाउन सकिन्छ ।

आयको वर्तमान वर्गीकरण

२.१ उपरोक्त सिद्धान्त अन्तर्गत रहेर राजस्वका १२ मुख्य शीर्षक र ती अन्तर्गत ५४ वटा शीर्षक कायम गरिएको छ ।

२.२ मुख्य शीर्षक, शीर्षक र उपशीर्षक सम्बन्धी सैद्धान्तिक व्यवस्था निम्नानुसार छ :

(क) मुख्य शीर्षक : मुख्य शीर्षक भन्नाले बैकमा राजस्व खाता खोली सिधै राजस्व दाखिला नहुने अन्तर्गतका शीर्षकहरूको कुल हिसाव निकालिने शीर्षक बुझिन्छ । यस वर्गीकरणमा १.१.१.०० देखि १.१.१२.०० सम्म जम्मा १३ वटा मुख्य शीर्षकको (क-१-६ बेरजु सहित) व्यवस्था छ । मुख्य शीर्षकको अन्तमा दुई वटा शून्य कायम गरिएको छ ।

(ख) शीर्षक : शीर्षक भन्नाले १३ वटा मुख्य शीर्षक अन्तर्गतका ५४ वटा शीर्षकलाई जनाउँछ। यी ५४ वटा शीर्षक मध्ये ४३ वटा शीर्षकमा सिधै राजस्व दाखिला गरिने व्यवस्था छ भने बाँकी ११ वटा शीर्षक अन्तर्गत ४९ वटा उपशीर्षकमा राजस्व दाखिला गर्ने व्यवस्था छ। यस अनुसार सरकारी कारोवार गर्ने बैंकमा जम्मा ४३ शीर्षक र ४९ उपशीर्षक गरी ८२ वटा राजस्व दाखिला गर्ने खाताको व्यवस्था छ। सिधै राजस्व दाखिला नहुने ११ वटा शीर्षकमा सम्बन्धित उपशीर्षकहरूका जोड जम्मा राखी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ।

सिधै राजस्व दाखिला नहुने १० वटा शीर्षकहरू यस प्रकार छन :-

१.१.०२.००	अन्तर्गत	१.१.०२.१० र १.१.०२.२०	२
१.१.०३.००	अन्तर्गत	१.१.०३.१०, १.१.०३.२० र १.१.०३.५०	३
१.१.०५.००	अन्तर्गत	१.१.०५.४०, १.१.०५.८० र १.१.०५.९०	३
१.१.०७.००	अन्तर्गत	१.१.०७.१०	१
१.१.१०.००	अन्तर्गत	१.१.१०.१० र १.१.१०.२०	२
			जम्मा ११

(ग) उपशीर्षक भन्नाले कुनै क्षेत्रको राजस्वलाई अझ विस्तृत गरी छुट्याउनको लागि शीर्षक अन्तर्गत गरिएको वर्गीकरणलाई जनाउँछ। यस वर्गीकरणमा सबै शीर्षक अन्तर्गत उपशीर्षक राख्न सकिने गरी तर्जुमा गरिएको छ। हाललाई माथि उल्लेखित ११ वटा शीर्षक अन्तर्गत मात्र उपशीर्षकको व्यवस्था गरिएको छ। शीर्षकको अन्तिम २ अङ्कको संकेत पछि अधिकतम ९ वटा सम्म उपशीर्षक राख्न सक्ने गरी संकेतको व्यवस्था गरिएको छ। उपशीर्षकमा राजस्व जम्मा गरी शीर्षकमा जोड जम्मा देखाउने व्यवस्था गरिएकोले यस्तो शीर्षकमा राजस्व जम्मा गर्न नसकिने व्यवस्था गरिएको छ। शीर्षक र उपशीर्षकको व्यवस्था बुझ्न सरल होस् भन्ने उद्देश्यले १.१.०२.१० शीर्षक अन्तर्गतको उपशीर्षकको व्यवस्थालाई यहाँ उदाहरणको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

शीर्षकको संकेत	नाम	उपशीर्षकको संकेत	नाम
१.१.०२.१०	मूल्यअभिवृद्धि कर	१.१.०२.११	उत्पादन
		१.१.०२.१२	पैठारी
		१.१.०२.१३	विक्री वितरण
		१.१.०२.१४	ठेक्का तथा परामर्श
		१.१.०२.१५	पर्यटन व्यावसाय
		१.१.०२.१९	अन्य सेवा

वर्गीकरणको सारांश :

कुल वर्गीकरण संख्या	सिधै राजस्व दाखिला हुने शीर्षक	सिधै राजस्व दाखिला नहुने शीर्षक	उपशीर्षक
मुख्य शीर्षक	१३	-	१३
शीर्षक	५४	४३	११
उपशीर्षक	३९	३९	-
कुल संख्या	१०६	८२	२४

उपरोक्त अनुसार १०६ वर्गीकरण मध्ये ८२ वटा शीर्षक/उपशीर्षकको मात्र बैकमा खाता रहन्छ ।

१३ वटा मुख्य शीर्षकमध्ये एक क-१-६ बेरुजुको शीर्षकको लागि र त्यस्तै गरी ५४ वटा शीर्षकमध्ये एक क-१-६ बेरुजु दाखिलाको लागि व्यवस्था गरिएको छ ।

सरकारी आयको वर्गीकरणका आधारमा राजस्व निकाल्ने तरिका :

१	चालू राजस्व	१.१.०१.०० + १.१.०२.०० + १.१.०३.०० + १.१.०४.०० + १.१.०५.०० + १.१.०६.०० + १.१.०७.०० + १.१.०८.०० + १.१.०९.०० + १.१.१०.०० + १.१.१२.०० - १.१.१०.२०
२	पूँजीगत राजस्व	१.१.१०.२०
३	सावाँ फिर्ता राजस्व	१.१.११.००
४	क-१-६ बेरुजु	१.१.१३.१०

२.३ राजस्वको अनुमान गर्ने र लेखाङ्कन गर्ने प्रयोजनका लागि सबै उपशीर्षकहरूको वर्गीकरण र व्याख्या तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

राजस्व शीर्षकहरूको वर्गीकरण र व्याख्या

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
१	१.१.०१.००	वैदेशिक व्यापारमा आधारित वस्तुगत कर	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
२	१.१.०१.१०	पैठारी महसुल	विदेशबाट आयात हुने मालसामानमा लाग्ने पैठारी महसुल, अतिरिक्त महसुल (सरचार्ज), छुट आम्दानी, धरौटी सदर स्याहा र दण्ड जरिवाना, विलम्ब शुल्क (डेमरेज) र विद्युतीय माध्यमबाट हुने पैठारी यस शीर्षकमा पर्दछ । तर भारतीय अन्तः शुल्क फिर्ता १.१.०१.३० शीर्षकमा पर्दछ ।
३	१.१.०१.३०	भारतीय अन्तःशुल्क फिर्ता	भारतबाट डि.आर.पि. फाराम अन्तर्गत नेपालभित्र पैठारी हुने मालसामानमा भारत सरकारले असूलउपर गरी नेपाल सरकारलाई फिर्ता गर्ने रकम आदि यस शीर्षकमा पर्दछ ।
४	१.१.०१.४०	निकासी महसुल	नेपालबाट निकासी हुने मालसामान आदिमा लाग्ने निकासी महसुल, छुट आम्दानी, धरौटी सदर स्याहा र दण्ड जरिवाना, विलम्ब शुल्क (डेमरेज) र विद्युतीय माध्यमबाट हुने निकासी आदि रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
५	१.१.०१.५०	निकासी सेवा शुल्क	नेपालबाट निकासी हुने माल वस्तु आदिमा लाग्ने निकासी सेवा शुल्क, छुट आम्दानी, धरौटी सदर स्याहा र दण्ड जरिवाना आदि रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
६	१.१.०१.६०	भन्सारको अन्य आय	प्रज्ञापनपत्र दस्तूर, निवेदन दस्तूर, जफत भएको माल सामान लिलाम विक्रीबाट आएको रकम, भन्सार सम्बन्धी अन्य राजस्व रकम असुली यस शीर्षकमा पर्दछ ।
७	१.१.०१.७०	कृषि सुधार शुल्क	भारत तथा तेस्रो मुलुकबाट पैठारी हुने कृषि उत्पादनसँग सम्बन्धित वस्तुहरूमा लगाइएको शुल्क, दण्ड, जरिवाना आदि यस शीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
८	१.१.०१.१०	अन्य आय	माथिका शीर्षकमा नपरेका भन्सारसँग सम्बन्धित आय यस शीर्षकमा पर्दछ ।
९	१.१.०२.००	वस्तु तथा सेवामा आधारित आन्तरिक वस्तुगत कर	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
१०	१.१.०२.१०	मूल्य अभिवृद्धि कर	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका कारोवार अन्तर्गत प्राप्त हुने मूल्यअभिवृद्धि कर रकमको जोड जम्मा देखाउन राखिएको हुंदा यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
११	१.१.०२.११	उत्पादन	उत्पादनकर्ताले मालसामान विक्री गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर वापत असुल हुने रकम र यस रकम सम्बन्धी थप दस्तूर, व्याज, जरिवाना र दण्ड यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
१२	१.१.०२.१२	पैठारी	पैठारीकर्ताले मालसामान पैठारी गर्दा भन्सारमै मूल्य अभिवृद्धि कर वापत असुल हुने रकम र त्यस रकम सम्बन्धी थप दस्तूर, व्याज, जरिवाना र दण्ड यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
१३	१.१.०२.१३	विक्री वितरण	थोक तथा खुद्रा विक्रेताबाट मूल्य अभिवृद्धि कर वापत असुल हुने रकम र यस रकम सम्बन्धी थप दस्तूर, व्याज, जरिवाना र दण्ड यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
१४	१.१.०२.१४	ठेक्का तथा परामर्श	जुनसुकै प्रकारका ठेक्का व्यावसाय तथा परामर्श सेवामा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर र त्यस सम्बन्धी थप दस्तूर, व्याज, जरिवाना र दण्ड रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ । मूल्य अभिवृद्धि कर लागू हुनु अगाडि असुल हुन बाँकी रहेका ठेक्का कर असुल भएमा यसै उपशीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्दछ ।
१५	१.१.०२.१५	पर्यटन व्यवसाय	पर्यटन व्यवसायसँग सम्बन्धित होटल, ट्राभल एजेन्सी, पदयात्रा (ट्रेकिङ), जलयात्रा (र्याफिटङ) आदि व्यवसायमा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर र त्यस सम्बन्धी थप दस्तूर, व्याज, जरिवाना र दण्ड रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ । मूल्य अभिवृद्धि कर लागू हुनु अगाडी असुल हुन बाँकी रहेका होटल कर असुल भएमा यसै उपशीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्दछ ।
१६	१.१.०२.१९	अन्य सेवा	टेलिफोन, बीमा आदि जस्ता सेवाको विक्री आदि र माथिका उपशीर्षकमा नपरेका कारोवारहरुमा लगाइने मूल्य अभिवृद्धि कर वापत असुल हुने रकम र यस रकम सम्बन्धी दण्ड जरिवाना र व्याज यस उपशीर्षक अन्तर्गत पर्दछ । मूल्य अभिवृद्धि कर लागू हुनु अगाडि असुल हुन बाँकी रहेका मनोरन्जन कर, हवाई उडान कर असुल भएमा यसै उपशीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
१७	१.१.०२.२०	अन्तः शुल्क	यो शीर्षक आन्तरिक उत्पादनका विभिन्न प्रकृतिका कारोवार अन्तर्गत प्राप्त हुने अन्तःशुल्क तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य शुल्कहरुको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
१८	१.१.०२.२१	चुरोट	चुरोटमा लाग्ने अन्तःशुल्क रकम, उत्पादन र विक्री इजाजत दस्तूर, नवीकरण दस्तूर, दण्ड जरिवाना र व्याज यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
१९	१.१.०२.२२	विडी	विडीमा लाग्ने अन्तःशुल्क रकम, उत्पादन र विक्री इजाजत दस्तूर, नवीकरण दस्तूर, दण्ड जरिवाना र व्याज यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२०	१.१.०२.२३	मदिरा	मदिरामा लाग्ने अन्तःशुल्क रकम, उत्पादन र विक्री इजाजत दस्तूर, नवीकरण दस्तूर, दण्ड जरिवाना र व्याज यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२१	१.१.०२.२५	वियर	वियरमा लाग्ने अन्तःशुल्क रकम, उत्पादन र विक्री इजाजत दस्तूर, दण्ड जरिवाना र व्याज यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२२	१.१.०२.२६	अन्य औद्योगिक उत्पादन	चुरोट, विडी, मदिरा र वियर बाहेकका अन्य औद्योगिक उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्क, उत्पादन र विक्री इजाजत दस्तूर, नवीकरण र दण्ड जरिवाना यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२३	१.१.०२.२७	पैठारी अन्तःशुल्क	विदेशबाट नेपाल भित्र पैठारी हुने सामानमा नेपालभित्र उत्पादन हुने त्यस्तै वस्तुमा लाग्ने अन्तः शुल्क दर अनुसार लाग्ने समिकारक महसुल यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२४	१.१.०२.२८	वैदेशिक रोजगार आपूर्ति सेवा	हाल चालू नरहेको ।
२५	१.१.०२.२९	स्वास्थ्य सेवा	
२६	१.१.०३.००	आय कर	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
२७	१.१.०३.१०	संस्थागत आय कर	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका व्यावसायिक कारोवारहरुबाट प्राप्त हुने आयकरको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
२८	१.१.०३.११	सरकारी प्रतिष्ठानहरु	नेपाल सरकारको पूर्ण वा अधिकांश (५० प्रतिशत भन्दा बढी) लगानी भएका सरकारी प्रतिष्ठान तथा त्यस्ता प्रतिष्ठानहरुको व्यवस्थापकीय नियन्त्रण भएका निकायहरुबाट आय कर वापत दाखिला हुने रकम र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
२९	१.१.०३.१२	पब्लिक लिमिटेड कम्पनीहरु	कुनै विशेष ऐन वा कम्पनी ऐन अन्तर्गत दर्ता भएका पब्लिक लिमिटेड कम्पनी र नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत भन्दा कम लगानी भएका सरकारी स्वामित्वका कम्पनीको आयकर यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
३०	१.१.०३.१३	प्राइभेट लिमिटेड कम्पनीहरु	कम्पनी ऐन अन्तर्गत दर्ता भएका प्राइभेट लिमिटेड कम्पनीहरु तथा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम तोकिएका कम्पनीहरुबाट आय कर वापत जम्मा हुने रकम र यस सम्बन्धी दण्ड, जरिवाना, व्याज आदि यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३१	१.१.०३.१४	व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	दर्ता गरिएका वा नगरिएका एकलौटी फर्म एवं व्यक्तिको आयमा लाग्ने कर र सो सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३२	१.१.०३.१९	अन्य निकाय	उपशीर्षक १.१.०३.११ देखि १.१.०३.१४ भित्र नपरेका साभेदारी फर्म, सहकारी संस्था,ट्रस्ट, युनिट ट्रस्ट, विदेशी कम्पनी,संघ/संस्थाहरु तथा अन्य निकायको आय यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३३	१.१.०३.२०	पारिश्रमिक आय कर	कुनै प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको तलब, ज्याला, मजदुरी, पारिश्रमिक, कुनै पनि भत्ता एवं सुविधाहरु, अवकाश भुक्तानी, रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका कुनै पनि भुक्तानी, अध्ययन, अध्यापन आदि विभिन्न स्रोतहरुबाट हुने आयमा लाग्ने करबाट प्राप्त रकम र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस शीर्षकमा पर्दछ ।
३४	१.१.०३.५०	लगानीमा आयकर	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका लगानी कारोवारहरुबाट प्राप्त हुने आयकरको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
३५	१.१.०३.५१	बहाल	घर, जग्गा, सवारी साधन वा कुनै पनि वस्तु बहालमा वा दीर्घकालीन करारमा वा पट्टामा दिए वापतको कर र रोयल्टीबाट प्राप्त आयमा लाग्ने कर तथा सोसँग सम्बन्धित दण्ड जरिवानाहरु यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३६	१.१.०३.५२	व्याज	बैंक, वित्त कम्पनी वा कुनै पनि निकाय वा व्यक्तिबाट प्राप्त हुने वा भुक्तानी गरिने व्याजको आयकर र सोसँग सम्बन्धित दण्ड जरिवानाहरु यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३७	१.१.०३.५३	पूँजीगत लाभ	घर, जग्गा, शेयर आदि सम्पत्तिको विक्री, पट्टा, हक हस्तान्तरण लगायत विभिन्न किसिमका निःसर्गबाट भएको पूँजीगत लाभमा लाग्ने कर ।
३८	१.१.०३.५४	लाभांश	कुनै पनि कम्पनी वा निकायमा लगानी गरे वापत प्राप्त हुने लाभांशमा लाग्ने कर र सोसँग सम्बन्धित दण्ड जरिवाना यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
३९	१.१.०३.५९	लगानीको अन्य आय	लगानी सम्बन्धी आयमा माथिका उपशीर्षकहरुमा नपरेका आयमा लाग्ने कर यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
४०	१.१.०३.६०	आकस्मिक लाभ कर	जुवा, चिठ्ठा, बाजी, उपहार, दान, अपुताली आदि जस्ता आकस्मिक आयका स्रोतबाट प्राप्त आयमा लाग्ने कर यस शीर्षकमा पर्दछ ।
४१	१.१.०३.९०	अन्य	लगानी आयकर अन्तर्गतका माथिका विभिन्न वर्गीकरण अन्तर्गत नपरेका आयमा लाग्ने कर यस शीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
४२	१.१.०४.००	घर जग्गा तथा अन्य सम्पत्तिमा लाग्ने कर	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
४३	१.१.०४.३०	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तूर वा चल अचल सम्पत्तिको रजिष्ट्रेशन दस्तूर र यस सम्बन्धमा लाग्ने दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
४४	१.१.०४.४०	सम्पत्ति कर	हाल चालू नरहेको ।
४५	१.१.०४.५०	सवारी साधन कर	तोकिएको सबै प्रकारका सवारी साधनमा तोकेको दरअनुसार लाग्ने कर वापत असुल उपर हुने रकम र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस शीर्षकमा पर्दछ ।
४६	१.१.०५.००	दस्तूर तथा शुल्क	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ॥
४७	१.१.०५.१०	फर्म रजिष्ट्रेशन दस्तूर	कम्पनी ऐन अन्तर्गत रजिष्ट्रेशन हुने कम्पनी रजिष्ट्रेशन दस्तूर प्राइभेट साभेदारी तथा पब्लिक फर्म, कल कारखाना, उद्योगको रजिष्ट्रेशन दस्तूर, ट्रेडमार्क वापत रकम नवीकरण तथा यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
४८	१.१.०५.२०	एजेन्सी रजिष्ट्रेशन दस्तूर	एजेन्सीको रजिष्ट्रेशन दस्तूर र नवीकरण दस्तूर र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
४९	१.१.०५.३०	हातहतियार रजिष्ट्रेशन दस्तूर	बन्दुक, पिस्तौल आदि हातहतियारको रजिष्ट्रेशन दस्तूर र इजाजतपत्र दस्तूर, नवीकरण दस्तूर तथा यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
५०	१.१.०५.४०	यातायात सम्बन्धी दस्तूर	यो शीर्षक विभिन्न प्रकारका सवारीसँग सम्बन्धित दस्तूरको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
५१	१.१.०५.४१	सवारी इजाजत दस्तूर	सवारी हाक्ने इजाजतपत्र दस्तूर, सवारीको दर्ता किताव, (व्लू बुक) दस्तूर हवाई जहाज हाक्ने इजाजतपत्र दस्तूर, सवारी जांचपास दस्तूर, नवीकरण तथा यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
५२	१.१.०५.४२	सडक सुधार दस्तूर	राजमार्ग जस्ता सडक उपयोग वापतको शुल्क, वस्तुको आयात तथा उत्पादन, विक्री वितरणमा लगाइएको शुल्क, सवारी साधनको दर्ता, नवीकरण, विक्री गर्दा र त्यस्तै प्रकारको अन्य शुल्क लगाएको भए सो पनि यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
५३	१.१.०५.४३	शहरी सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तूर	शहरी सडक उपयोग वापतको शुल्क, वस्तुको आयात तथा सवारी साधनको दर्ता, नवीकरण, विक्री गर्दा र त्यस्तै प्रकारको अन्य शुल्क लगाइएको भए सो पनि यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
५४	१.१.०५.५०	निकासी पैठारी इजाजत दस्तूर	आयात निर्यात इजाजत पत्र दस्तूर वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
५५	१.१.०५.६०	परीक्षा दस्तूर	लोक सेवा आयोग लगायत विभिन्न निकायले परीक्षा दस्तूर, अन्तर्वाता दस्तूर, निवेदन दस्तूर र पाठ्यक्रम विक्री वापत प्राप्त गरेको रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
५६	१.१.०५.७०	राहदानी (पासपोर्ट) दस्तूर	राहदानी (पासपोर्ट) दस्तूर, सनाखत दस्तूर, राहदानी नवीकरण आदि वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
५७	१.१.०५.८०	पर्यटन शुल्क	यो शीर्षक पर्यटन क्षेत्रको विभिन्न कारोवारहरुबाट प्राप्त हुने आयको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
५८	१.१.०५.८१	प्रवेशाज्ञा (भिसा) शुल्क	प्रवेशाज्ञा (भिसा), सोको म्याद थप, पुनः प्रवेशाज्ञा आदि वापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
५९	१.१.०५.८२	पर्वतारोहण तथा ट्रेकिङ्ग शुल्क	पर्वतारोहण तथा पदयात्रा(ट्रेकिङ्ग) इजाजत दस्तूर वापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
६०	१.१.०५.८३	अन्य शुल्क	पर्यटकहरुले लिएर आएको हातहतियारको अस्थायी अनुमतीपत्र (लाइसेन्स) दस्तूर, वृत्तचित्र खिच्ने दस्तूर, चलचित्र निर्माण र खिच्ने शुल्क आदि वापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
६१	१.१.०५.९०	अन्य प्रशासनिक शुल्क	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका अन्य प्रशासनिक शुल्कहरुबाट प्राप्त हुने आय को जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
६२	१.१.०५.९५	टेलिफोन स्वामित्व तथा सेवा शुल्क	टेलिफोन स्वामित्व वापत लाग्ने शुल्क तथा दूर संचार सेवा शुल्क वापत लाग्ने रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
६३	१.१.०५.९९	अन्य प्रशासनिक दस्तूर	विभिन्न मन्त्रालय, विभाग तथा कार्यालयहरुको टिकट वापतको रकम, बोलपत्र फाराम विक्रीको रकम, दरखास्त दस्तूर, नो अवजेक्षण सर्तिफिकेट दस्तूर, लेखा परीक्षक दस्तूर तथा यस सम्बन्धी नवीकरण र दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस उप शीर्षकमा पर्दछ ।
६४	१.१.०६.००	दण्ड जरिवाना र जफत	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
६५	१.१.०६.१०	न्यायिक दस्तूर, दण्ड, जरिवाना र जफत	कोर्ट फी, बक्सौनी, दशौद, विशौद आदि नक्कल दस्तूर समाव्हान्, इतलायनामा दस्तूर, सूद, लिफा दस्तूर, टिकट दस्तूर, सरकारी विगो जरिवाना, पुनरावेदन र प्रतिउत्तर पत्र दस्तूर, वकालत सम्बन्धी इजाजतपत्र दस्तूर र न्याय सम्बन्धी अन्य राजस्व आमदानी यस शीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
६६	१.१.०६.२०	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	राशनको धरौटी (अर्नेष्ट मनी) जफत, निर्माण र अन्य कामको ठेक्का पट्टामा ठेकेदारहरुलाई गरिएको दण्ड जरिवाना, ठेकेदारहरुसँग बाँकी रहेको रकमको व्याज र सम्बन्धित शीर्षकमा लेखिए वाहेक अन्य प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफतबाट प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
६७	१.१.०७.००	सरकारी सम्पत्ति, सेवा तथा वस्तुहरुको विक्री तथा भाडाबाट प्राप्त आय	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
६८	१.१.०७.१०	जलस्रोत क्षेत्रको आय	यो शीर्षक जलस्रोत क्षेत्रको विभिन्न प्रकृतिका कारोवारहरुबाट प्राप्त हुने आयको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
६९	१.१.०७.११	पिउने पानी	निजी धारा राखे वापत लाग्ने धारा महसुल, कालीगढ दस्तूर र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना आदि यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
७०	१.१.०७.१२	सिंचाइ	जग्गा जमिनको सिंचाइको लागि नहर, कुलोको प्रयोग गरे वापत तोकिएको दर रेटमा असूल उपर हुने रकम र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त हुने रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
७१	१.१.०७.१३	विद्युत	विद्युत् महसुल, थप दस्तूर, मिटर जांच आदि सेवा दस्तूर, संकलन शुल्क (कलेक्सन चार्ज), नामसारी, ठाउंसारी दस्तूर र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस उपशीर्षकमा पर्दछ । तर विद्युत् रोयल्टी १.१.१०.१२ अन्तर्गत पर्दछ ।
७२	१.१.०७.२०	हुलाक क्षेत्रको आय	हुलाक टिकट विक्रीबाट आएको रकम, हुलाक आदेशको कमिशन, वहिरङ्ग वस्तु वितरण, वैदेशिक पुलिन्दा आदिको महसुलबाट प्राप्त रकम र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
७३	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय	भुरा माछा तथा खाने माछा विक्री तथा लिलाम, पोखरी र खोलामा माछा मार्ने जाल हाल्ने दस्तूर, खोला-पोखरीमा माछा मार्ने ठेक्का, घांस विक्री, कुखुराको फुल विक्री, कुखुराको चल्ला विक्री र सुंगुर तथा सुंगुरको वच्चा विक्री, दुध, घ्यू, आदि विक्री, फलफुल विक्री, एण्टीरेविज भ्याक्सिन विक्री, टोकरी प्याकिङ्ग दस्तूर, ऊन तथा हाडखुर विक्री, फलफुल तथा फलफुलको वोट विरुवा विक्री, विउ विजन वेर्ना तरकारी सागपात विक्री, धान मकै गहुं विक्री, जाम-जेली अचार तितौरा विक्री तथा त्यस्ता सामानहरुको लिलाम टेण्डर विक्रीको रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
७४	१.१.०७.४०	शिक्षा क्षेत्रको आय	शिक्षण शुल्क (ट्यूशन फी) प्रवेश शुल्क, प्रवेशिका परीक्षा दस्तूर, जरिवाना, लब्धाङ्क पत्र (मार्कसिट) तथा प्रमाणपत्र दस्तूर, सँगहालय (म्यूजियम) प्रवेश टिकट दस्तूर, पाठ्यक्रम पुस्तक, पत्रिका विक्री वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
७५	१.१.०७.५०	वन क्षेत्रको आय	वन तथा वन पैदावार आदि विक्री वापत प्राप्त आय तथा रोयल्टी, लकडी लिलाम विक्री तथा जफत, वन्यजन्तु सम्बन्धी आमदानी, चरी चराई दस्तूर, वन्यजन्तु आरक्ष, निकुञ्ज(पार्क)संरक्षण क्षेत्र आदिको प्रवेश शुल्क, चिडियाखाना प्रवेश शुल्क, वनस्पति सम्बन्धी अन्य आमदानी, नहर वरिपरीको घांस विक्री र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त रकम र वन क्षेत्रको रोयल्टी यस शीर्षकमा पर्दछ ।
७६	१.१.०७.६०	यातायात क्षेत्रको आय	हवाई जहाज अवतरण दस्तूर, आश्रय दस्तूर, कुनै सडक राजमार्गमा आवत जावतको लागि इजाजत दिए वापत प्राप्त (रोडपरमिट) रकम, जल तथा अन्य यातायातसँग सम्बन्धित आय र यस सम्बन्धी दण्ड जरिवाना यस शीर्षकमा पर्दछ ।
७७	१.१.०७.७०	सरकारी क्षेत्रको अन्य आय	सरकारी सम्पत्ति वहाल, कोठा तथा भोजनालय(रेष्टुरा) वहाल, मेच, पाल, त्रिपाल, हवाई जहाज, वरगी, वैण्डवाजा, इन्जिन, रोलर, वुलडोजर, ट्याक्टर आदि सरकारी सम्पत्ति प्रयोग गरे वापत प्राप्त हुने भाडा तथा सेवा शुल्क आयका साथै चलचित्र प्रदर्शन र विक्री वितरण गर्ने आदि इजाजतपत्र दस्तूर, विज्ञापन दस्तूर, अभिलेख(रेकर्ड) विक्री, नेपाल सरकारको छापाखानाको छपाई दस्तूर, नेपाल राजपत्र पुस्तक पुस्तिका विक्री तथा लिलाम आदिबाट प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ । साथै मुद्रा तथा नापतौलको सामान ढक, तराजु आदि प्रमाणित, नवीकरण दस्तूर र टक्सारको अन्य आय, नक्सा प्रिन्ट विक्री, दरखास्त फाराम तथा पाठ्यक्रम विक्री, वनस्पति विभाग र आयुर्वेद औषधालयमा उत्पादित औषधि विक्री, सुन्दरी जल आर्सनलबाट उत्पादित सामान विक्रीबाट प्राप्त रकम समेत यसै शीर्षकमा पर्दछ ।
७८	१.१.०८.००	लाभांश	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
७९	१.१.०८.१०	वित्तीय प्रतिष्ठान	बैंक तथा वित्तीय प्रतिष्ठानहरुबाट प्राप्त लाभांश यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८०	१.१.०८.२०	व्यापारिक प्रतिष्ठान	व्यापारिक प्रयोजनका सामान आयात, निर्यात, विक्री वितरण तथा अन्य व्यावसायिक कार्यमा संलग्न प्रतिष्ठानहरुबाट प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८१	१.१.०८.३०	औद्योगिक प्रतिष्ठान	उत्पादन कार्यमा संलग्न प्रतिष्ठानहरुबाट प्राप्त लाभांश रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८२	१.१.०८.४०	सेवामूलक प्रतिष्ठान	सेवामूलक प्रतिष्ठानहरुबाट प्राप्त लाभांश रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८३	१.१.०८.५०	अन्य	हाल चालू नरहेको

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
८४	१.१.०९.००	व्याज	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
८५	१.१.०९.१०	वित्तीय प्रतिष्ठान	बैंक तथा वित्तीय प्रतिष्ठानहरूमा गएको ऋणको व्याज स्वरूप प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८६	१.१.०९.२०	व्यापारिक प्रतिष्ठान	हाल चालू नरहेको
८७	१.१.०९.३०	औद्योगिक प्रतिष्ठान	उत्पादन कार्यमा संलग्न प्रतिष्ठानहरूबाट गएको ऋणको व्याज स्वरूप प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८८	१.१.०९.४०	सेवामूलक प्रतिष्ठान	सेवामूलक प्रतिष्ठानहरूमा गएको ऋणको व्याज स्वरूप प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
८९	१.१.०९.५०	अन्य	माथि नपरेका ऋणको व्याज स्वरूप प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
९०	१.१.१०.००	रोयल्टी र सरकारी सम्पत्ति विक्री	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
९१	१.१.१०.१०	रोयल्टी	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका रोयल्टीहरूबाट प्राप्त हुने आयको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
९२	१.१.१०.११	खानी रोयल्टी	खानी खोज्ने अनुमतिपत्र दस्तूर, सर्वेक्षण दस्तूर, आयोजना (प्रोजेक्ट)लाई हुंगा विक्री गर्दा आएको रकम, खानीको रोयल्टी, खानीमा जाने गाडा तथा गाडी आवत जावतको इजाजतपत्र दस्तूर आदिबाट प्राप्त रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
९३	१.१.१०.१२	जलस्रोत सम्बन्धी रोयल्टी	जलस्रोत क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टी, विद्युत् उत्पादन शुल्क, विद्युत उत्पादन इजाजत-पत्र दस्तूर र नवीकरण दस्तूर बापत प्राप्त रकम यस उपशीर्षक अन्तर्गत पर्दछ ।
९४	१.१.१०.१३	क्यासिनो रोयल्टी	क्यासिनोबाट प्राप्त रोयल्टी रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ, ।
९५	१.१.१०.१९	अन्य रोयल्टी	माथिका उपशीर्षकमा नपरेका अन्य रोयल्टी यस उप-शीर्षक भित्र पर्दछ ।
९६	१.१.१०.२०	विक्री	यो शीर्षक विभिन्न प्रकृतिका विक्रीहरूबाट प्राप्त हुने आयको जोड जम्मा देखाउन व्यवस्था गरिएकोले यस शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
९७	१.१.१०.२१	सरकारी घर, जग्गा विक्री	सरकारी घर, जग्गा, शेयर, गुडवील र सरकारी प्रतिष्ठान विक्रीबाट आएको रकम यस उपशीर्षकमा पर्दछ ।
९८	१.१.१०.२२	सरकारी सामान विक्री	टुटे फुटेका मेशिनरी सामान विक्री, सवारी साधन लिलाम विक्री, पुराना मालसामान विक्री, आदिबाट प्राप्त रकम यस उप शीर्षकमा पर्दछ ।
९९	१.१.१०.२३	अन्य विक्री	
१००	१.१.११.००	सावाँ फिर्ता	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।

सि.नं.	राजस्व खाता संख्या	विवरण	वर्गीकरणको व्याख्या
१०१	१.१.११.१०	वित्तीय प्रतिष्ठान	बैंक तथा वित्तीय प्रतिष्ठानहरूलाई गएको ऋणको सावाँ फिर्ता वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
१०२	१.१.११.२०	व्यापारिक प्रतिष्ठान	हाल चालू नरहेको
१०३	१.१.११.३०	औद्योगिक प्रतिष्ठान	उत्पादन कार्यमा संलग्न प्रतिष्ठानहरूलाई गएको ऋणको सावाँ फिर्ता वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
१०४	१.१.११.४०	सेवामूलक प्रतिष्ठान	सेवामूलक प्रतिष्ठानहरूलाई गएको ऋणको सावाँ फिर्ता वापत प्राप्त रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
१०५	१.१.११.५०	अन्य	माथि नपरेको ऋणको सावाँ फिर्ता वापत प्राप्त रकम (तेजारथ सापटी फिर्ता आदि समेत) यस शीर्षकमा पर्दछ ।
१०६	१.१.१२.००	दातव्य तथा उपहार र विविध आय	यो मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
१०७	१.१.१२.१०	दातव्य तथा उपहार	मित्र राष्ट्रहरूबाट प्राप्त हुने उपहार र यस्तै अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम यस शीर्षकमा पर्दछ ।
१०८	१.१.१२.२०	विविध आय	माथिक सम्पूर्ण शीर्षक तथा उपशीर्षकहरूमा नपरेका अन्य रकमहरू यस शीर्षक अन्तर्गत पर्दछ ।
१०९	१.१.१३.००	क.१.६ बेरुजु	मूल शीर्षक भएकोले यसमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
११०	१.१.१३.१०	क.१.६ बेरुजु	क.१.६ बेरुजु दाखिला गर्नुपर्ने रकमहरू यसै शीर्षकमा दाखिला गर्नु पर्दछ ।

२.४ राजस्व शीर्षक थप गर्ने प्रक्रिया :

यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको सिद्धान्तको अधीनमा रहेर गरिएको राजस्व उपशीर्षकगत वर्गीकरणमा कुनै अत्यन्तै नवीन प्रकृतिको राजस्व संकलन गर्नु पर्ने अवस्था आएमा नयाँ उपशीर्षक थप गर्न सकिन्छ । सम्बन्धित मन्त्रालय स्वयंमूले राजस्व उपशीर्षक थप गर्न मिल्दैन । राजस्व उपशीर्षक थप गर्नु परेमा निम्नानुसार गर्नु पर्दछ :

- * सम्बन्धित मन्त्रालय वा निकायले थप गर्नु पर्ने औचित्य सहितको अनुरोध अर्थ मन्त्रालयको राजस्व महाशाखामा पठाउने ।
- * अर्थ मन्त्रालयले औचित्य र पुष्ट्याई सहित महालेखा परीक्षकको विभाग र महालेखा नियन्त्रकको राय तथा सहमति प्राप्त गर्ने ।
- * सामान्यतया कुल राजस्व आयको १ प्रतिशत भन्दा बढी राजस्व असुली हुने क्षेत्रका लागि नयाँ राजस्व शीर्षक वा उपशीर्षक दिइनेछ ।
- * नयाँ उपशीर्षक आर्थिक वर्षको वीचमा थप गर्नु हुँदैन । नयाँ आर्थिक वर्षको प्रारम्भदेखि लागू हुने गरी मात्र थप गर्नु पर्दछ ।

२.५ कुनै राजस्व उपशीर्षक आवश्यक नहुने अवस्था आएमा त्यसको संकेत संख्या निष्कृत राख्नु पर्दछ । त्यस्तो संकेत संख्यामा नयाँ उपशीर्षक खडा गर्नु हुँदैन ।